

KOMMUNINFO

Helsingfors 5.4.2018

5/2018

Placering av barn från utlandet i Finland eller från Finland i ett annat land

Innehåll

Med denna kommuninfo vill tydliggöra situationer inom barnskyddet med internationella element.

Placering av barn i vård utom hemmet inom barnskyddet då ett barn från utlandet placeras i Finland eller ett finländskt barn placeras i ett annat land

Barn från utlandet har placerats i Finland i vård utom hemmet inom barnskyddet och även finländska barn har placerats i ett annat land. Social- och hälsovårdsministeriet anser inte att det är i den finska barnskyddslagens anda att placera finländska barn i vård utomlands eller barn från utlandet i Finland. Övervakningen av verksamheten utgör ett särskilt problem eftersom barnskyddsmyndigheten i Finland endast är behörig inom finskt territorium, och myndigheter som placerar barn från utlandet i Finland på motsvarande sätt inte är behöriga här.

I Finland tillämpas den finska barnskyddslagen (417/2007), som omfattar alla barn inom finskt territorium samt barnskyddsenheter och familjehemsverksamhet i Finland. Detta gäller även barn från utlandet som placeras i Finland. På motsvarande sätt tillämpas i andra länder det aktuella landets egen lagstiftning.

Om det av synnerligen vägande skäl anses nödvändigt att placera ett barn i ett annat land (t.ex. om barnet har fast anknytning till placeringslandet och känner till landets kultur och språk) ska man komma ihåg att barnet med stöd av vår nationella lagstiftning har särskilda rättigheter under tiden i vård utom hemmet. Dessa är bl.a. rätten till socialvård av god kvalitet och till en plats för vård utom hemmet som motsvarar barnets behov, rätten till ett gott bemötande, rätten att träffa människor som står barnet nära, rätten att träffa socialarbetare, rätten att få information om sin egen situation och rätten att få dispositionsmedel.

Enligt den finska barnskyddslagen ska den kommun som placerar barnet (placerarkommunen) övervaka att barnets placering förverkligas enligt barnskyddslagen och att barnet under den tid placeringen varar får de tjänster och stödåtgärder som det behöver och som ska ordnas av den kommun där platsen för vård är belägen (placeringskommunen). Förutom av placerarkommunen ska verksamheten på platsen för vård utom hemmet även övervakas av placeringskommunen och av regionförvaltningsverket. Vid övervakningen ska dessa samarbeta med varandra.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska se till att barnet får de tjänster som har fastställts i barnets klientplan. Enligt lag ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter övervaka att barnets bästa tillgodoses (24 § i barnskyddslagen). I praktiken ska socialarbetaren alltså övervaka att barnet får de tjänster som det behöver. Socialarbetaren ska också bedöma lämpligheten hos den verksamheten där barnet får vård utom hemmet ur detta perspektiv.

Bedömningen av situationen för ett barn som har placerats i vård i ett annat land liksom övervakningen av platsen för vård utom hemmet och annan verksamhet i samband med placeringsprocessen ska ske i samar-

bete med myndigheterna i det andra landet, vilket kan vara problematiskt bl.a. om det landets lagstiftning avviker från finsk lagstiftning. Placering i ett annat land förutsätter därför att man sätter sig in i det andra landets lagstiftning så att man redan i förväg vet t.ex. hur man ska gå till väga om det uppstår problem vid placeringen av barnet, om barnet behandlas illa eller om det blir nödvändigt att byta platsen för vård utom hemmet. Att avtala om kostnaderna för verksamheten, t.ex. för hälso- och sjukvård, undervisning eller småbarnspedagogik, kan också medföra problem, eftersom det ansvar för ordnande och kostnader som föreskrivs för placerarkommunen och placeringskommunen i 16 § a och b i barnskyddslagen endast kan tillämpas i Finland. De behöriga myndigheterna i placerarkommunen och placeringskommunen bör före placeringen skriftligen avtala om ovannämnda frågor och om förfarandet i händelse av att placeringen misslyckas, och detsamma gäller när ett finländskt barn placeras i ett annat land eller ett barn från utlandet placeras i Finland. Av avtalet bör det också framgå vilket förfarande som tillämpas vid en eventuell konflikt och var meningskiljaktigheter i ärendet ska avgöras.

Förfarandet enligt den s.k. Bryssel IIa-förordningen

Bestämmelser om det förfarande som gäller inom EU när ett barn placeras i vård i ett annat land finns i Bryssel IIa-förordningen, som tillämpas på ärenden som gäller föräldraansvar. Begreppet föräldraansvar används inte i den finska lagstiftningen, men i förordningen avses med föräldraansvar rätt till vårdnad och umgänge, förmynderskap, godmanskap och motsvarande företeelser, förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet, **placering av barnet i familjehem eller på en institution** samt åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning av, bevarande av eller förfogande över dess egendom.

Författningens innehåll och konsekvenser för den finska lagstiftningen har behandlats i regeringens proposition med förslag till lag om tillämpning av rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar och till vissa lagar som har samband med den (RP 186/2004 rd).

Artikel 56 i förordningen innehåller bestämmelser om behandlingen av begäranden och delgivningar som gäller placeringen av ett barn från en annan medlemsstat i Finland (eller tvärtom). Begärandena och delgivningarna lämnas till justitieministeriet i Finland, som har utsetts till centralmyndighet i detta sammanhang.

Enligt förordningen ska en domstol, om den avser att placera ett barn på en institution eller i ett familjehem och denna placering ska ske i en annan medlemsstat, i förväg samråda med centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i placeringsmedlemsstaten, om den medlemsstaten föreskriver ingripande av en offentlig myndighet vid placering av barn inom landet. Beslutet om placeringen får fattas i den medlemsstat som lämnar en begäran endast om den behöriga myndigheten i den tillfrågade staten har godkänt placeringen. Formerna för samrådet i samband med behandlingen av begäran och för godkännandet (artikel 3.1 och 3.2) ska regleras av den tillfrågade medlemsstatens nationella lag.

Enligt barnskyddslagen förutsätts det i Finland i regel att myndigheterna vidtar åtgärder när ett barn placeras i familje- eller anstaltsvård. Innan en domstol i en annan medlemsstat fattar beslut om att placera ett barn i Finland ska domstolen vanligen samråda med justitieministeriet i dess egenskap av centralmyndighet eller med en annan behörig myndighet. Beslutet kan endast fattas om en behörig myndighet har godkänt placeringen. Eftersom justitieministeriet inte har befogenhet att godkänna placeringen av ett barn i Finland ska ministeriet överföra begäran om placering till det kommunala socialvårdsorganet enligt socialvårdslagen i den kommun där barnet ska placeras. Om domstolen i den andra medlemsstaten inte har specificerat placeringsorten i sin begäran utan endast allmänt planerar att placera barnet i Finland, ska justitieministeriet överföra begäran till ett socialvårdsorgan i den kommun som bestäms enligt 17 § i barnskyddslagen.

När organet bedömer om placeringen ska godkännas ska det i första hand bedöma om barnets bästa tillgodoses genom placeringen. Organet ska då bedöma hur placeringen i Finland tryggar följande (motsvarande gäller för en utländsk kommuns bedömning när ett finländskt barn ska placeras utomlands):

- barnets och dess närståendes välfärd,
- stärkandet av barnets förmåga att klara sig självständigt och agera på eget initiativ samt fortlöpande sociala relationer,
- rätt och tillräckligt stöd vid rätt tidpunkt i förhållande till barnets behov,
- möjligheten att delta i och påverka sina egna ärenden,
- beaktandet av den språkliga, kulturella och religiösa bakgrunden,
- klientrelationens förtrolighet och samverkan med klienten,
- en harmonisk utveckling och välfärd för barnet samt nära och fortlöpande människorelationer,
- möjligheten till förståelse samt omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå,
- utbildning som motsvarar önskemål, anlag och andra färdigheter, en kanal till arbetslivet samt verksamhet som främjar delaktighet,
- en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet,
- utvecklingen till självständighet och mognaden till ansvarsfullhet.

Om ett barns vårdnadshavare varaktigt placerar barnet i ett enskilt hem i Finland kräver placeringen i sig inte några åtgärder från myndigheternas sida, utan det krävs endast att placeringen anmäls i efterhand och att vården av det placerade barnet övervakas i enlighet med bestämmelserna i 81 § i barnskyddslagen. I princip är det möjligt att en domstol eller någon annan myndighet i en annan EU-medlemsstat fattar beslut om en sådan placering i ett enskilt hem, t.ex. kan domstolen eller myndigheten bekräfta vårdnadshavarnas avtal om placeringen. Vid ett sådant beslut ska förfarandet enligt Bryssel IIa-förordningen tillämpas och en anmälan lämnas till justitieministeriet i egenskap av centralmyndighet eller till en behörig myndighet, dvs. i Finland till placeringskommunen. Om justitieministeriet får en sådan anmälan ska ministeriet överföra den till ett organ i den kommun där barnet ska placeras. Detta behövs för att säkerställa att socialmyndigheten i den berörda kommunen får information om att ett barn placeras i kommunen.

Om det beslutas att ett barn ska placeras i familje- eller institutionsvård i Finland ansvarar den kommun vars myndighet har utövat beslutanderätt i ärendet för organiseringen av och kostnaderna för vården. Syftet med bestämmelsen är att ange vilken kommun som på nationell nivå har ansvaret för organiseringen och kostnaderna. Det utesluter inte möjligheten att den finska myndighet som utövar beslutanderätten avtalar med myndigheten i en annan medlemsstat om att den andra medlemsstaten ersätter kostnaderna för placeringen av barnet.

Bestämmelser om barnskyddsplaceringar som sker mellan Finland och ett land utanför EU finns i Haagkonventionen om skydd av barn, som innehåller barnskyddsbestämmelser som motsvarar bestämmelserna i Bryssel IIa-förordningen om placering mellan EU-länder. Regeringsproposition RP 218/2008 rd innehåller en bedömning av konsekvenserna för lagstiftningen i Finland.

Övervakning av vård utom hemmet

Verksamhetsenheten övervakas av myndigheten i den stat där barnet är placerat. Övervakningen sker i enlighet med det aktuella landets lagstiftning. När barn från utlandet placeras i vård utom hemmet i Finland övervakas verksamheten i Finland på samma grunder som annan vård utom hemmet. Verksamheten övervakas av placeringskommunen och i sista hand av regionförvaltningsverket och Valvira i det fall att det är fråga om en institution eller ett professionellt familjehem.

Privata barnskyddsenheter i Finland som har för avsikt att vårda barn från utlandet ska ansöka om tillstånd för sin verksamhet. Tillståndet beviljas på samma grunder som tillstånd för andra privata serviceproducenter. Inrättningar som tillhandahåller service inom barnskyddet dygnet runt och professionella familjehem ska ansöka om tillstånd för sin verksamhet hos regionförvaltningsverket i det aktuella området. Om avsikten är att ordna verksamhet inom flera regionförvaltningsverks områden ska tillstånd sökas hos Valvira. På övervakningen av servicen och på åtgärder för att avhjälpa brister som konstaterats i samband med övervakningen tillämpas i fråga om professionella familjehem och andra producenter av privat familjevård bestämmelserna i 4 kap. i lagen om privat socialservice.

Vid familjevård enligt uppdragsavtal behövs inte tillstånd av ett regionförvaltningsverk eller av Valvira. Vid familjevård ska den som placerat barnet (dvs. den kommun som har godkänt att ett barn från utlandet placeras i Finland) se till att placeringen genomförs enligt familjevårdslagen (263/2015) och att den vårdbehövande under den tid placeringen varar får den service och de stödåtgärder som behövs. För servicen och stödåtgärderna ansvarar den kommun där barnet är placerat. Även den kommun där familjehemmet finns får inspektera verksamheten på platsen för familjevård enligt familjevårdslagen samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion.

Ett barn från utlandet som placerats i Finland och inte har någon klientrelation inom det finska barnskyddet har inte någon socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och därmed inte heller för övervakningen. Därför betonas övervakningsskyldigheten för den kommun där familjehemmet finns. En utländsk placerare deltar i övervakningen i fråga om ett barn som denna har placerat i enlighet med sin egen praxis.

Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster och gränsöverskridande familjepolitiska situationer

Som en del av programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE) utarbetas anvisningar om hur man ska agera i familjepolitiska ärenden med gränsöverskridande aspekter. Avsikten är att skapa praktiskt material för kommunerna, de framtida landskapen och de riksomfattande aktörerna. Materialet kommer att publiceras på social- och hälsovårdsministeriets webbplats i samband med genomförandet av utvecklingsprogrammet LAPE.

Ytterligare information:

Marjo Malja, socialråd, tfn 0295 163 581
Annika Parsons, konsultativ tjänsteman, tfn 0295 163 596

